

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAREIGŪNŲ IR KARIŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-693
3, 12, 15, 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 15¹ STRAIPSNIU IR
11 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą valstybinių pensinių išmokų (valstybinių pensijų, rentų) skyrimas ir mokėjimas yra išskaidytas keliose valstybinėse institucijose. Kai kurioms iš jų šių išmokų mokėjimas yra nebūdinga funkcija. Šią problemą siūloma spręsti perskirstant valstybines pensines išmokas skiriančių ir mokančių institucijų funkcijas. Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. XI-1410 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių patvirtinimo“, numatyta pakeisti valstybinių pensinių išmokų mokėjimą administruojančių institucijų funkcijas, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VSDFV) būtų įstaiga, mokanti ne tik socialinio draudimo išmokas, bet ir visas valstybines pensijas ir rentas, šalpos pensijas.

Pažymėtina, kad nuo 2013 m. sausio 1 d. jau įsigaliojo atitinkamų įstatymų pakeitimai (Nr. XII-84; XII-85; XII-86), kurių pagrindu VSDFV perduotas pareigūnų ir karių valstybinių pensijų mokėjimas buvusiems prokurorams, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos ir Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnams, kompensacinių išmokų teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams bei sportininkų rentų mokėjimas. VSDFV įgalios Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos taip pat moka Lietuvos Respublikos pirmojo ir antrojo laipsnių valstybines pensijas, skiria ir moka nukentėjusiųjų asmenų ir mokslininkų valstybines pensijas.

Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-693 3, 12, 15, 16 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 15¹ straipsniu ir 11 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekte (toliau – Įstatymo projektas) siūloma nustatyti, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. valstybines pensijas buvusiems vidaus reikalų sistemos pareigūnams taip pat moka VSDFV įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga.

Klausimas dėl likusių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų, kurias dabar moka Krašto apsaugos ministerija, Valstybės saugumo departamentas ir Specialiųjų tyrimų tarnyba, taip pat teisėjų valstybinių pensijų mokėjimo perdavimo ir šalpos pensijų skyrimo bei mokėjimo perdavimo VSDFV įgaliotoms Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigoms bus sprendžiamas vėliau. Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 8 d. nutarimo Nr. 684 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas (Nr. 14-4206(2)), kuriuo siūloma likusių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų mokėjimą perduoti nuo 2016 m., o teisėjų valstybinių pensijų mokėjimą ir šalpos pensijų skyrimą ir mokėjimą – nuo 2017 m. sausio 1 d. Tokiu būdu būtų užtikrintas laipsniškas valstybinių pensijų ir kitų išmokų iš valstybės biudžeto mokėjimo perdavimas VSDFV administravimo įstaigoms, nes minėtų išmokų mokėjimo perdavimas susijęs su struktūriniais pokyčiais ir pareigybių skaičiaus mažinimu perduodančiose struktūrose.

1995 m. sausio 1 d. įsigaliojusiame Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme buvo nustatytas laikinas priedo prie pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą (toliau – priedas) mokėjimas (po 2005 m. sausio 1 d. šis priedas turėjo būti mokamas tik pensininkams, išėjusiems į pensiją iki šios datos). Atsižvelgiant į tai, kad minėtas priedas buvo nustatytas laikinai, jis buvo įteisintas įstatymo 16 straipsnyje „Įstatymo įsigaliojimas“. Nors 2004 m. gruodžio 22 d. šio įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. X-67 priedo mokėjimo terminas buvo pratęstas iki 2006 m. sausio 1 d., 2005 m. gruodžio 23 d. įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. X-477 priedo mokėjimo terminas buvo visai panaikintas. Atsižvelgiant į tai, priedo skyrimo ir mokėjimo tvarką siūloma perkelti iš Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 16 straipsnio „Įstatymo įsigaliojimas“ į keičiamo įstatymo 15 straipsnį. Tuo pačiu siūloma

sureguliuoti priedo mokėjimo tvarką jo gavėjui mirus (iki šiol tai nebuvo reglamentuota) bei, vadovaujantis asmenų lygiateisiškumo prieš įstatymą principu, nustatyti, kad šis priedas mokamas, jeigu asmuo neturi su darbo santykiais susijusių pajamų ir nėra savarankiškai dirbantis užsienio valstybėje asmuo. Taip bus suvienodintos priedo mokėjimo sąlygos Lietuvos gyventojams ir išvykusiems nuolat gyventi į užsienio valstybę asmenims.

Keičiamame įstatyme nėra nustatyta prievolė pareigūnų ir karių valstybinių pensijų gavėjams pranešti apie atsiradusias aplinkybes, kurios turėtų įtakos pensijos mokėjimui (išskyrus 11 straipsnio 2 dalyje nustatytą prievolę, kuri yra perteklinė, – pareigūnų ir karių valstybinė pensija mokama, neatsižvelgiant į asmens gaunamas pajamas). Dėl to padidėja tikimybė permokėti pensiją. Todėl keičiamą įstatymą siūloma papildyti nauju 15¹ straipsniu, kuriame nustatoma valstybinių pensijų permokų / nepriemokų išieškojimo / primokėjimo tvarka ir prievolė pareigūnų ir karių valstybinės pensijos gavėjui per 10 darbo dienų pranešti apie aplinkybes, turinčias įtakos pensijos ar priedo mokėjimui. Tuo pačiu siūloma pripažinti netekusiu galios keičiamo įstatymo 11 straipsnį.

Keičiamo įstatymo 15 straipsnyje nustatytas pareigūnų ir karių valstybinių pensijų už tarnybą mokėjimo apribojimas varžo Europos Sąjungos teisėje įtvirtintą laisvą asmenų judėjimą, todėl siūloma panaikinti šį apribojimą.

Įstatymo projekto tikslas – nustatyti, kad valstybines pensijas buvusiems vidaus reikalų sistemos pareigūnams moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga. Be to, atsižvelgiant į pareigūnų ir karių valstybines pensijas skiriančių ir mokančių institucijų pasiūlymus, Įstatymo projektu siekiama tobulinti pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo teisinį reguliavimą bei panaikinti Europos Sąjungos teisėje įtvirtinto asmenų laisvo judėjimo principą suvaržančias nuostatas (pensijų mokėjimo apribojimą į užsienį išvykstantiems asmenims).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo ir pensijų departamentas (direktorė – Asta Aranauskienė, tel. 266 8100, el. p. asta.aranauskiene@socmin.lt) Valstybinių pensijų skyriaus (vedėja – Danutė Akulavičienė, tel. 266 4220, el. p. danute.akulaviciene@socmin.lt) vedėjo pavaduotoja Inga Barauskaitė (tel. 266 8118, el. p. inga.barauskaite@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Vadovaujantis keičiamu įstatymu, šiuo metu pareigūnų ir karių valstybines pensijas buvusiems vidaus reikalų sistemos pareigūnams skiria ir moka Vidaus reikalų ministerija.

Keičiamo įstatymo 15 straipsnyje nustatyta, kad nuolat gyventi į užsienį persikėlusiam pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą gavėjui ši pensija toliau mokama tik tuo atveju, jeigu jo tarnybos Lietuvoje laikas pensijai skirti yra ne mažesnis kaip 15 metų. Kitais atvejais pensija išmokama už šešis mėnesius ir toliau nebemokama.

4. Įstatymo projekte siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Įstatymo projektu siūloma:

- nustatyti, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. valstybines pensijas buvusiems vidaus reikalų sistemos pareigūnams moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga;
- nustatyti valstybinių pensijų permokų / nepriemokų išieškojimo / primokėjimo tvarką ir prievolę pareigūnų ir karių valstybinės pensijos gavėjui per 10 darbo dienų pranešti apie aplinkybes, turinčias įtakos pensijos ar priedo mokėjimui;
- nustatyti priedo prie pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą skyrimo ir mokėjimo tvarką;
- panaikinti apribojimus gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją užsienyje gyvenantiems šios išmokos gavėjams.

4.2. Siūlomas teisinis reguliavimas padės siekti Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairėse numatyto tikslo, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba

būtų įstaiga, mokanti ne tik socialinio draudimo išmokas, bet ir visas valstybines pensijas ir rentas. Taip pat bus užtikrintas Europos Sąjungos teisėje įtvirtintas asmenų laisvo judėjimo principas.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas nedarys įtakos kriminogeninei situacijai ar korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įgyvendinant Įstatymo projektu siūlomas nuostatas reikės keisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimą Nr. 83 „Dėl Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų, Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų ir valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų patvirtinimo“.

9. Ar įstatymo projektas yra parengtas laikantis Valstybinės kalbos, įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai atitinka vartojamus galiojančiuose įstatymuose.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos socialinės apsaugos reglamentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki įstatymo įsigaliojimo (2015 m. sausio 1 d.) turės priimti nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimo Nr. 83 „Dėl Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų, Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų ir valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektu siūlomai nuostatai įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimo ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „pareigūnų ir karių valstybinė pensija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.